

**Najwyższa Izba Kontroli
Departament Środowiska,
Rolnictwa i Zagospodarowania
Przestrzennego**

Warszawa, dnia 27 stycznia 2010 r.

**Pan
Bogdan Konopka
Świętokrzyski Wojewódzki
Lekarz Weterynarii**

KSR-410-14-04/2009
P/09/110

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Na podstawie art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli (Dz.U. z 2007 r. Nr 231, poz. 1701 ze zm.), zwanej dalej „ustawą o NIK”, Najwyższa Izba Kontroli przeprowadziła kontrolę w Wojewódzkim Inspektoracie Weterynarii w Kielcach, zwanym dalej „Inspektoratem” lub „WIW”, w zakresie realizacji programu zwalczania choroby Aujeszkyego (AD)¹ u świń, zwanego dalej *Programem*². Kontrolą objęto okres od 1 stycznia 2008 r. do 30 września 2009 r.

W związku z kontrolą, której wyniki przedstawione zostały w protokole kontroli podpisanym 22 grudnia 2009 r., Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 60 ustawy o NIK, przekazuje Panu niniejsze wystąpienie pokontrolne.

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie z uchybieniami działania Świętokrzyskiego Wojewódzkiego Lekarza Weterynarii (WLW), w związku z realizacją programu zwalczania choroby Aujeszkyego u świń.

Zwalczanie choroby Aujeszkyego na terenie województwa świętokrzyskiego rozpoczęto w maju 2008 r. Informacje o liczbie stad trzody chlewnej na terenie województwa pozyskiwane były z Systemu Identyfikacji i Rejestracji Zwierząt (IRZ), prowadzonego przez Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (ARiMR) i weryfikowane przez powiatowych lekarzy weterynarii (PLW) na etapie szacowania kosztów *Programu*.

¹ Ang. – Aujeszky's Disease in pigs – AD.

² Krajowy program zwalczania choroby Aujeszkyego u świń został wdrożony do realizacji rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 19 marca 2008 r. w sprawie wprowadzenia programu zwalczania choroby Aujeszkyego u świń (Dz.U. Nr 64, poz. 397 ze zm.).

Badanie stad świń na obecność wirusa AD wykonywane było w 3 etapach (próbokobraniach krwi zwierząt). Pobrano łącznie 158.131 próbek krwi. W pierwszym próbokobraniu zbadano 14.637 stad (86,1% stad zarejestrowanych w IRZ, w których utrzymywano świnię), w drugim 10.683 (84,7% zarejestrowanych stad), a w trzecim 7.330 (100% zarejestrowanych stad). Monitorowaniem AD³ objęto 339 stad (11,7%).

W wyniku przeprowadzonych badań stwierdzono łącznie 1.899 stad zakażonych, przy czym po pierwszym próbokobraniu stanowiły one 8,8%, po drugim – 4,2%, po trzecim – 2,2% stad badanych. Spośród stad objętych monitorowaniem – 7 (2,1%) było zakażonych wirusem AD. Likwidację choroby metodą „uboju”⁴ zastosowano w stosunku do 671 stad, w tym 53 stada poddano natychmiastowej likwidacji, a w 618 stadach odroczone ubój zwierząt do czasu ich gospodarczego wykorzystania. Likwidację choroby metodą „szczepienia-eliminacja”⁵ zastosowano w 1.228 stadach. W obszarach zapowietrzonych⁶ szczepieniami objęto 4.133 stada.

Wydatki na realizację *Programu* wyniosły łącznie 2.489,4 tys. zł, z tego na: wynagrodzenia 1.394,1 tys. zł (56,0% wydatków ogółem), badania laboratoryjne 282,7 tys. zł (11,3%), zakup szczepionek 131,2 tys. zł (5,3%), odszkodowania za zwierzęta padłe w wyniku realizacji programu lub zabite oraz poddane ubojowi z nakazu PLW 261,1 tys. zł (10,5%). Pozostałe wydatki w kwocie 420,3 tys. zł (16,9%) zostały poniesione m.in. na materiały do badań, ubój i utylizację zwierząt, delegacje służbowe.

Najwyższa Izba Kontroli nie wnosi uwag do:

- koordynacji realizacji *Programu* na szczeblu wojewódzkim i rzetelności okresowych sprawozdań przekazywanych do Głównego Inspektoratu Weterynarii (GIW);
- zastosowanych metod likwidacji choroby, przeprowadzania analiz i ocen sytuacji epizootycznej dotyczącej występowania choroby Aujeszkiego i przyjętych, w II etapie badań, wielkości pobierania prób w tuczarniach;
- zasad naliczania kosztów analiz laboratoryjnych dla stwierdzenia choroby Aujeszkiego.

W wyniku kontroli stwierdzono uchybienia polegające na:

1. Nierealnym zaplanowaniu kosztów realizacji programu zwalczania AD w 2008 r. na terenie woj. świętokrzyskiego, na poziomie 9.572 tys. zł, w tym 6.816 tys. zł za 1.200 tys. badań próbek krwi. Rzeczywiste wydatki na realizację *Programu* wyniosły 1.566 tys. zł, tj. 16,4% zaplanowanych kosztów, w tym 168 tys. zł (2,5%) za 92,5 tys. badań próbek krwi. Nierealnie wysoko zaplanowane koszty były wynikiem błędnego założenia, iż zostanie przeprowadzone

³ Są to kontrolne badania krwi prowadzone w stadach uznanych za wolne od wirusa choroby Aujeszkiego, stadach wolnych od AD - szczepionych oraz stadach urzędowo wolnych od AD. Ich celem jest potwierdzenie statusów tych stad.

⁴ Metoda „uboju” polega na natychmiastowym skierowaniu wszystkich świń w stadzie zakażonym do uboju w rzeźni, albo skierowaniu zwierząt na rzeź po osiągnięciu masy ubojowej lub, w przypadku loch, po wyproszczeniu i odsadzeniu prosiąt.

⁵ Metoda „szczepienie-eliminacja” polega na szczepieniu zwierząt w stadzie zakażonym, a następnie badaniu serologicznym świń i uboju zwierząt o dodatnim wyniku tego badania.

⁶ Strefa w promieniu 1,5 km wokół stada zakażonego wirusem choroby.

3-krotne badanie krwi populacji trzody chlewnej na terenie woj. świętokrzyskiego (szacowanej na około 400 tys. sztuk świń).

2. Niepełnym i nie w pełni skutecznym nadzorze nad realizacją *Programu*:

- pomimo nieprawidłowości wykazywanych podczas kontroli powiatowych inspektoratów weterynarii (PIW), nie wydawano stosownych zaleceń pokontrolnych, do czego zobowiązywał przepis art. 19 f ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. o *Inspekcji Weterynaryjnej*⁷;
- do dnia 3 czerwca 2009 r., tj. do chwili wejścia w życie zmian w *Programie*⁸, zaakceptowano odstąpienie w 6 PIW od nadania stadom położonym w odległości do 1,5 km od stada zakażonego, statusu stad w obszarze zapowietrzonym. Nienadawanie stadom takiego statusu uzasadniano względami ekonomicznymi oraz planowanymi zmianami w *Programie*;
- kontrole WIW, przeprowadzone w 3 PIW, wykazały wydawanie z opóźnieniem lub wyłącznie na żądanie właścicieli stad, decyzji o nadaniu statusu stad potencjalnie wolnych od wirusa AD lub seronegatywnych⁹. Pomimo tego, nie zalecono wydawania decyzji o statusie epizootycznym stad, niezwłocznie po otrzymaniu wyników badań laboratoryjnych;
- w toku kontroli WIW, przeprowadzanych w podległych PIW, nie sprawdzano prawidłowości wydawanych decyzji administracyjnych i sposobu ich realizacji oraz przekazywania do ARiMR informacji o statusach stad. Nieprawidłowości w zakresie sposobu realizacji przez właścicieli stad wydawanych decyzji administracyjnych, w szczególności w przypadku przemieszczania świń, a także przekazywania informacji o statusach stad do ARiMR, wykazano w kontroli NIK, przeprowadzonej w PIW w Jędrzejowie¹⁰.

Ponadto zwrócenia uwagi wymaga fakt, że 25 września 2009 r. PLW w Staszowie wydał decyzję, nadającą stadu świń o nr PL032469044-001 status stada zakażonego wirusem choroby Aujeszkiego i wprowadzającą przewidziane w *Programie* zakazy i nakazy administracyjne. Decyzję wydano na podstawie dodatniego wyniku badania próbki krwi pojedynczej sztuki, przeprowadzonego w Zakładzie Higieny Weterynaryjnej w Kielcach i potwierdzonego przez laboratorium referencyjne Państwowego Instytutu Weterynarii – Państwowego Instytutu Badawczego (PIW-PIB) w Puławach¹¹. Po zaskarżeniu przez właściciela stada, WLW uchylił

⁷ Dz.U. z 2007 r. Nr 121, poz. 842 ze zm. Do 7 marca 2009 r. obowiązywał przepis § 9 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 29 marca 2005 r. w sprawie szczegółowego trybu i sposobu wykonywania kontroli przez pracowników Inspekcji Weterynaryjnej (Dz.U. Nr 61, poz. 547).

⁸ Wprowadzonych rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 27 kwietnia 2009 r. zmieniającym rozporządzenie w sprawie wprowadzenia programu zwalczania choroby Aujeszkiego u świń (Dz.U. Nr 74, poz. 631).

⁹ Status taki otrzymują stada zarodowe i stada o pełnym cyklu produkcyjnym - w przypadku uzyskania ujemnych wyników badań serologicznych wszystkich próbek krwi pobranych podczas powtórnego badania oraz tuczarnie - w przypadku uzyskania ujemnych wyników próbek krwi podczas pierwszego badania.

¹⁰ Protokół kontroli PIW w Jędrzejowie został podpisany 16 listopada 2009 r.

¹¹ Według PIW-PIB w razie stwierdzenia pojedynczego wyniku dodatniego należy potraktować go jako wątpliwy i wdrożyć postępowanie, polegające na ponownym zbadaniu 10 sąsiadujących z seroreagentem dodatnim osobników, a w razie uzyskania wszystkich wyników ujemnych przeprowadzenie, po upływie 4 tygodni, kolejnego badania 20 świń, znajdujących się w kojcu „pojedynczego seroreagenta”. Ostateczna decyzja odnośnie statusu stada powinna być podjęta na podstawie rezultatów tego badania. Wykazanie w tych badaniach wyniku dodatniego decyduje o uznaniu stada za zakażone, natomiast brak wyniku dodatniego – za wolne od wirusa AD. Osobnika z pojedynczym wynikiem dodatnim należy uznać za „pojedynczego seroreagenta” (ang. single reactor) i wyeliminować.

decyzję I instancji i przekazał sprawę do ponownego rozpatrzenia. Skutkiem uchylecia tej decyzji było powtórne przeprowadzenie badań krwi w tym stadzie przez PLW w Staszowie.

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi, Najwyższa Izba Kontroli wnosi o:

1. Zwiększenie nadzoru nad realizacją *Programu* przez podległych, powiatowych lekarzy weterynarii w zakresie terminowości wydawania decyzji o statusie epizootycznym stad, oraz dokumentowania przemieszczeń zwierząt.
2. Uwzględnienie w kontrolach podległych powiatowych inspektoratów weterynarii prawidłowości wydawanych decyzji administracyjnych i sposobu ich realizacji oraz przekazywania do ARiMR informacji o statusach stad.

Najwyższa Izba Kontroli prosi jednocześnie o poinformowanie, o wyniku badań próbek krwi stada nr PL032469044-001, określającym jego status epizootyczny.

Na podstawie art. 62 ust. 1 ustawy o NIK, Najwyższa Izba Kontroli zwraca się do Pana o przesłanie, w terminie 14 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, informacji o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków bądź o działaniach podjętych w celu realizacji wniosków lub przyczyn niepodjęcia takich działań.

Zgodnie z treścią art. 61 ust. 1 ustawy o NIK, w terminie 7 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego przysługuje Panu prawo zgłoszenia na piśmie do Dyrektora Departamentu Środowiska, Rolnictwa i Zagospodarowania Przestrzennego umotywowanych zastrzeżeń w sprawie ocen, uwag i wniosków zawartych w tym wystąpieniu.

W razie zgłoszenia zastrzeżeń, zgodnie z art. 62 ust. 2 ustawy o NIK, termin nadesłania informacji, o którym mowa wyżej, liczy się od dnia otrzymania ostatecznej uchwały właściwej komisji NIK.